De Democratisering van de Kunst

Ron Meyer, Matthijs de Bruijne

Column – August 19, 2014

De volgende tekst werd ontwikkeld ter gelegenheid van het *Beyond Allegories* debat, waarvoor 250 kunstenaars, toneelschrijvers, politici, academici, afgevaardigden van vakbonden en vluchtelingenorganisaties en NGO's, journalisten en studenten gedurende zeven uur bijeen waren in de raadzaal van Amsterdam om te spreken over de rol van kunst binnen bestuur, politieke mobilisatie en activisme. Dit debat werd georganiseerd door Ann Demeester (De Hallen | Frans Hals Museum), Carolien Gehrels (tot voor kort wethouder Kunst en Cultuur, PvdA, Amsterdam) en de kunstenaars Hans van Houwelingen en Jonas Staal in een poging om nieuwe progressieve allianties te smeden. De tekst zal deel uitmaken van het DVD-boek *Beyond Allegories*, een verzameling van de resoluties en video's van het project, dat dit jaar gepubliceerd zal worden.

Matthijs de Bruijne, Beyond Allegories, 2014. – Foto door Roos Trommelen

"Jullie staan met je rug naar de samenleving!" riepen politici in hun jacht op bezuinigingen in 2011. "Kunstenaars hebben zich vervreemd van hun eigen omgeving," voegden ze eraan toe. Maar wat is eigenlijk die eigen omgeving? Hebben kunstenaars zich ooit op de gehele samenleving gericht of bestond hun doelgroep altijd al voornamelijk uit hoogopgeleid en kapitaalkrachtig?

Bijna overal in Europa is in de laatste jaren onder het mom van de bankencrisis op de kunstsector bezuinigd. Hoe harder de gevestigde orde schreeuwde: “Jullie staan met je rug naar de samenleving toe”, des te harder oriënteerde de gevestigde kunstsector zich op verbluffende wijze weer op deze elite. Het gevolg hiervan is dat deze kleine groep weer meer en meer de criteria van onze cultuur kan bepalen.

Wij, Ron Meyer (SP) en Matthijs de Bruijne, verenigen ons in verzet tegen een beperkte opvatting van kunst, tegen een door rijkdom gedomineerde cultuur. Wij vragen beleidsmakers, kunstenaars en directeuren van musea en cultuurpodia zichzelf die ene eenvoudige vraag te stellen: wie is ons publiek?

1. Kunst als democratisch expressiemiddel

Iedereen in onze samenleving heeft het recht zich te ontwikkelen. Kunst en cultuur kunnen een belangrijke rol hebben in deze ontwikkeling en een cruciaal ingrediënt zijn. Wij willen dat de politiek investeert in kunstenaars die het debat met onze samenleving zoeken én maken. Wij zoeken kunstenaars die kritisch zijn op onze samenleving en méér in ons dan in ik geloven.

We vinden dat een logica van ieder moment: een maatschappij die investeert in kunst en cultuur mag daaraan de voorwaarde te stellen dat zoveel mogelijk mensen daarvan de vruchten kunnen plukken. Kunst en cultuur komen daarmee per definitie niet louter toe aan degenen die belangrijke schilderijen of interessante beelden al op waarde kunnen schatten.

Er is echter nog een minstens zo belangrijke reden om te investeren in kunst: op dit moment verkeert niet alleen de economie in een crisis maar ook de democratie en de klassieke vormen van gemeenschap. Kunst als democratisch expressiemiddel van identiteit, harde realiteit, mooi vergezicht, hoop, twijfel, strijd èn verbinding is noodzakelijker dan ooit tevoren.

In 2011 vormden honderden actievoerende schoonmakers hun eigen Afvalmuseum *[afvalmuseum.info - Afvalmuseum]* met een tentoonstelling van door de schoonmakers tijdens hun werk gevonden voorwerpen. Stuk voor stuk symboliseerden de voorwerpen bijzondere schoonmakersverhalen: Van een injectienaald waaraan een treinschoonmaker zich geprikt had tijdens zijn werk tot een bijbel, van een vibrator tot een knuffelbeer. Menig kunstenaar en veel vakbondsmensen waren vooraf sceptisch. Kunst en schoonmakers kònden nooit samengaan, zo werd gezegd. Niets minder bleek waar: het Afvalmuseum werd zowel een bijzondere kennismaking en coöperatie van schoonmakers met kunst - en omgekeerd! - als een belangrijk expressiemiddel. Midden op Utrecht CS eigenden schoonmakers zich kunst toe als middel om hun trots, hun identiteit en hun maatschappijkritiek aan duizenden bezoekers te tonen.

2. Kunst in het midden van de samenleving

In de afgelopen jaren heeft de Limburgse provinciestad Heerlen tegen de stroom in extra geld in kunst en cultuur geïnvesteerd. De bijbehorende “Culturele Lente” (en daarmee impliciet het belang van cultuur in tijden van crisis) wordt door veel Heerlenaren gesteund. Als een financieel armlastige provinciestad als Heerlen de politieke wil en maatschappelijke steun kan vinden fors te investeren in kunst en cultuur dan kan dat overal. Midden in het centrum van Heerlen staat een glaspaleis Schunck genaamd. Een oud-warenhuis van glas waar ooit de mijnwerkers hun waren kochten, is nu een multidisciplinaire culturele instelling die een collectie beeldende kunst, een tentoonstellingsruimte, een bibliotheek en een muziek- en dansschool verenigt. De niet te missen vitrine van het voormalige warenhuis wordt gebruikt als tentoonstellingsruimte.

Schunck organiseert bovendien projecten in buurten en op scholen. Al met al is het een relatief laagdrempelig cultuurpaleis met als doel zoveel mogelijk Heerlenaren in contact met kunst, literatuur en muziek te laten komen. Schunck is in vele opzichten een goed voorbeeld en ook de rest van de Heerlense culturele wereld doet het in vergelijking met de rest van het land best goed. Maar ook relatief goede initiatieven als Schunck, laat staan de musea die veel hogere drempels kennen, doen er goed aan zichzelf voortdurend vragen te stellen: wie zagen onze tentoonstellingen, welk deel van de samenleving is dat? En: hoe bereiken we hen die nog nooit binnen zijn gekomen?

Waarom isoleren wij onze kunst en cultuur op plekken en in gebouwen waarvan we weten dat de meeste mensen daar nooit komen? Waarom speelt kunst zo'n beperkte, afwachtende en passieve rol in onze maatschappelijke discussies? Waarom zoeken kunstenaars zo weinig de verbinding of confrontatie met hen die zelden tot nooit in een museum of theater komen?

En dus: hoe zorgen we er voor dat meer mensen zich op enige wijze "eigenaar" voelen van de verbeelding en inspiratie die kunst teweeg brengt?

"Het gaat er niet om kunst voor het volk te brengen, maar kunst te tonen in relatie tot de interessegebieden van je publiek," zei Jean Leering, oud-directeur van het Van Abbemuseum.

De interessegebieden van mensen kennen veel lagen en niveaus. Als kunst die actieve en verbeeldende rol in onze democratie wil spelen, zoekt het al die lagen op. Toegankelijkheid is meer dan een deur die altijd open staat. Toegankelijkheid is de deuropening gebruiken om er door naar buiten te gaan en mensen op te zoeken.

Laat de kunst de straat veroveren!

Alle andere video-opnames van ***Beyond Allegories*** staan op deze pagina: www.vimeo.com.

Essay by E. C. Feiss, On Beyond Allegories *[www.onlineopen.org/on-beyond-allegories]*

Salima Belhaj & Wunderbaum, Plea for a Free Zone *[www.onlineopen.org/plea-for-a-free-zone]*

Mariko Peters, Metahaven & Jonas Staal, Towards an Extra-Parliamentary Democracy! *[www.onlineopen.org/towards-an-extra-parliamentary-democracy]*

Yoonis Osman Nuur & Ahmet Öğüt, Political Representation Beyond Citizenship *[www.onlineopen.org/political-representation-beyond-citizenship]*

Dirk Poot & Foundland, Mapping the Deep State *[www.onlineopen.org/mapping-the-deep-state]*

Carolien Gehrels & Hans van Houwelingen, The Creative City: A Blessing for Administration but a Curse for the Arts *[www.onlineopen.org/the-creative-city-a-blessing-for-administration-but-a-curse-for-the-arts]*

Ron Meyer & Matthijs de Bruijne, Democratising the Arts *[www.onlineopen.org/democratising-the-arts]*

Ron Meyer has led the largest party in Heerlen, the Socialist Party (SP), for the past eight years. Besides his work as a party leader, he works as a campaign leader for the labour union FNV Bondgenoten, where he has had a leading role in the cleaners' protests since 2009. Brave cleaners who rise up for a better future are for him "the example of strength and progress." In March 2014 Meyer received the Best Council Member Award in the Netherlands.

Matthijs de Bruijne's artistic practice and research often arise in collaboration with trade unions and other labor organisations. De Bruijne was closely involved in the cleaners' strike of 2012 for better wages, working conditions and social recognition. This strike was the longest strike in the Netherlands since 1933. As part of the cleaners union's campaign De Bruijne installed a temporary Rubbish Museum in Utrecht's central station and produced, in collaboration with the Domestic Workers Netherlands, several shadow plays.

Crosslinks

Plea for a Free Zone: www.onlineopen.org/plea-for-a-free-zone
Political Representation Beyond Citizenship: www.onlineopen.org/political-representation-beyond-citizenship
Democratising the Arts: www.onlineopen.org/democratising-the-arts
The Creative City: A Blessing for Administration but a Curse for the Arts : www.onlineopen.org/the-creative-city-a-blessing-for-administration-but-a-curse-for-the-arts
Mapping the Deep State: www.onlineopen.org/mapping-the-deep-state
Towards an Extra-Parliamentary Democracy!: www.onlineopen.org/towards-an-extra-parliamentary-democracy
On Beyond Allegories: www.onlineopen.org/on-beyond-allegories

Tags

Activism, Democracy

This text was downloaded on November 20, 2026 from
Open! Platform for Art, Culture & the Public Domain
www.onlineopen.org/de-democratisering-van-de-kunst